

Høringsvar til utredning om sammenslåing av Aust- og Vest-Agder

Fra fylkestyret i Utdanningsforbundet Aust-Agder

Hvis man først skal slå sammen fylker i Norge, for å skape nye og større regioner, slik regjeringen har invitert til, er Aust- og Vest-Agder ganske selvsagte kandidater for sammenslåing. Flere tusen drar hver dag hver sin vei over fylkesgrensa for å komme seg på jobb. Identitetsmessig er det få her i sør som identifiserer seg som aust- eller vestegder, vi er alle sørlendinger. Vi har en felles historie, et felles universitet med avdelinger på hver side av grensa, et felles sykehus med avdelinger i både vest og aust, KS, NHO, Agder fotballkrets...

Samtidig finnes det også et historisk rivaleri mellom regionens to største byer, de siste årene best illustrert gjennom kampen for sykehuset i Arendal. To ganger tidligere i nyere tid er det satt i gang prosesser for å oppnå sammenslåing som man ikke har lyktes med. Det er til dels en manglende tillit mellom politikerne i øst og vest, noe man også kan spore spesielt i mindretallets innstilling i utredningen med forslag om innføring av en sikringsbestemmelse frem til 2035 som garanterer at forhandlingsresultatet ikke svekkes som følge av at et nytt regionting fatter nye vedtak.

Raushet og balanse

To begreper har stått sentralt i forhandlingene og debatten rundt forhandlingene - raushet og balanse:

I tidligere vellykkede kommunesammenslåinger, spesielt hvor en større kommune har slått seg sammen med en mindre, viser det seg at en viktig suksessfaktor har vært den større kommunens raushet overfor den mindre i forhandlingene forut for sammenslåingen. (KS og Deloitte (2015): *Arbeidsgiverpolitikk i kommunesammenslåinger. Kunnskapsbaserte innspill til gode prosesser*). Så spør det hvordan man vurderer Vest-Agders raushet i flertallsinnstillingen – hvis Arendal ender opp med alle de statlige arbeidsplassene som her skisseres, innebærer jo dette en nettogevinst i antall arbeidsplasser for fylket i øst. Men det er et hvis her. Arbeidsplassene hos Fylkesmannen bør være rimelig sikre, gitt tidligere signaler fra statlig hold, men resten av de statlige arbeidsplassene fordrer at staten lytter til forhandlingsutvalgets anbefaling. Flertallsinnstillingen medfører ellers også flytting av arbeidsplasser fra vest til øst innen Fagskolen, og det signaliseres i tillegg en satsning på fagmiljøet innen naturbruk på Holt, som kan gå på bekostning av miljøet i Søgne i vest.

Balanse er også sentralt i forhold til å vurdere om flertallsinnstillingen innebærer for lite/mye raushet fra Vest-Agders side. Handler balanse i forhold til kompetansearbeidsplasser om å finne en balansert fordeling for fylkeskommunale og statlige arbeidsplasser fylkene imellom eller om en balanse i forhold til kompetansearbeidsplasser generelt sett? Hvis man ser snevert på statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser på Agder, så er flertallsinnstillingen raus – de tildeler Aust-Agder flere arbeidsplasser enn naboene i vest, gitt at staten følger anbefalingene. Ser man på fordelingen av antall kompetansearbeidsplasser totalt sett, er det lett å falle ned på at disse offentlige arbeidsplassene er viktigere for arbeidsmarkedet i øst enn i vest, eller helt konkret, viktigere for arbeidsmarkedet i Arendalsområdet enn for Kristiansand og kommunene rundt.

Usikkerhet

Det er mye usikkerhet knyttet til en fremtidig regionreform og region Agder. Hvilke oppgaver vil egentlig en ny region Agder bli tildelt? Blir regionen stor nok og hvor stor blir andre regioner rundt oss? Får vi ved sammenslåing mer vi skulle sagt i forhold til Oslo? Hva skjer om fylkestinget stemmer nei til sammenslåing – vil Stortinget allikevel slå oss sammen, og hvordan blir da resultatet? Har Aust-

Agder egentlig noen valg – kan vi bestå alene? Er ikke egentlig Vest-Agder vår eneste realistiske partner for fremtiden eller kan vi gå østover eller kanskje både østover og vestover?

Si at flertallsinnstillingen vinner igjennom, og det blir en sammenslåing, hvor Aust-Agder/Arendal ikke ender opp med de statlige arbeidsplassene som forutsatt. Hva vil da punkt fem i flertallsinnstillingen om kompensasjon innebære – hvem vil kompensere hva? Den eneste tenkelige kompensasjonen for Aust-Agder vil da være en omfordeling av fylkeskommunale arbeidsplasser, noe som vil innebære en oppsplitting av fylkesadministrasjonen. En slik kompensasjonsbestemmelse gjør det også vanskeligere å planlegge og gjennomføre overgangsperioden frem mot sammenslåing.

En frivillig sammenslåing er helt klart å foretrekke fremfor tvang fra sentralt hold. Sannsynligvis er det også flere statlige arbeidsplasser å hente for Aust-Agder på en frivillig sammenslåing. Så er spørsmålet om et knapt flertall for sammenslåing er en god start for en ny, felles region vi skal bygge sammen.

Det som uansett er sikkert, er at det er uheldig at ikke forhandlingsutvalget klarte å komme frem til en felles enighet, en avtale som alle i utvalget kunne stille seg bak, hvor det politiske lederskapet anga en klar retning videre. Det er også uheldig at statlig nivå ikke har fastlagt hvilke tjenester det nye regionale nivået skal ha ansvar for. Nå gjør all usikkerheten at det blir en særdeles krevende beslutning for de to fylkestingene i desember.

Hvorfor?

Hva er det man vil med sammenslåing? Større robusthet er det som oftest er oppgitt av regjering, Storting og fylkespolitikere. Mer robuste, regionale miljøer, mer robuste, regionale tjenester. Vi tolker robusthet som bredere faglige miljøer, og vårt inntrykk her i Agder er nok at robustheten først og fremst skal gjøre seg gjeldende på administrativt nivå, i sentraladministrasjonen, og i så måte mer indirekte påvirke selve tjenestene. Alt avhengig av hvor stort innsparingspotensial den nye regionen ønsker å realisere i sentraladministrasjonen, ser vi mulighet for at en sammenslått sentraladministrasjon kan få bredere og mer spesialisert kompetanse innenfor de forskjellige fagfeltene enn hver og en av dagens to administrasjoner har per i dag.

Innen utdanning bør også sammenslåing gjøre det lettere både for lærere, skolerådgivere, PPT og skoleledere å samarbeide faglig sett innenfor hele regionen. Innenfor visse «smalere» utdanningstilbud vil man i samme fylkeskommune nå også få en «partner» å spille ball med faglig sett, noe man har manglet tidligere. En sammenslåing av fagskolene vil også kunne gi større bredde og mer robusthet, både faglig og administrativt sett.

Et sammenslått Agder og andre nye regioner bør også være et godt argument for å reversere Stortingets vedtak om å overføre tannhelsetjenesten fra fylkeskommunalt til kommunalt nivå.

Skolestruktur

Vi tror ikke en sammenslåing i første omgang vil få store konsekvenser for skolestrukturen i Agder, men noe vil endres. I første omgang de to foreslåtte tiltakene i flertallsinnstillingen – sammenslåing av fagskolene i Kristiansand og Grimstad og en satsing på Holt, på bekostning av naturbrukstilbudet i Søgne.

I forhold til de «smaleste» utdanningstilbudene i Aust-Agder, som for eksempel gullsmed, kjole- og draktsøm og hudpleie, er nok disse mer truet på grunn av relativt høye utgifter og lave søkertall enn

selve fylkessammenslåingen. En sammenslåing kan snarere gi bedre muligheter for å rekruttere til disse tilbudene. Både på Sirdal vgs og på Setesdal vgs avdeling Hovden har man utdanningstilbud innenfor langrenn, om begge skoler skal tilby langrenn, kan komme på agendaen etter hvert.

Så jobbes det i disse dager med en ny tilbudsstruktur for yrkesfagene. Disse endringene skal iverksettes fra skolestart i 2019 og kan potensielt sett gi en god del endringer skolene imellom i forhold til hvilke utdanningstilbud som blir gitt hvor. Avslutningsvis er vi spent på i hvilken grad skolene som ligger i grenseområdet vil bli påvirket på lengre sikt – vi ser ingen fornuftig grunn til at Møglestu vgs skulle være truet, men det ligger fire videregående skoler i Kristiansand. Det vil være muligheter for endring av utdanningstilbudene disse skolene imellom, noe som i seg selv ikke trenger å være negativt.

Sist, men ikke minst har det i sammenheng med prosessen rundt sammenslåing av primærkommuner i det ganske land, vært signalisert muligheter fra regjeringshold for at store primærkommuner kan overta ansvaret for videregående opplæring. Nå har ikke sammenslåingsiveren rundt om tilfredsstilt kommunalminister Sanner i særlig grad ennå, slik sett virker en overførsel av ansvaret mindre trolig, men for Utdanningsforbundet blir dette allikevel et argument for en region Agder. Vi ønsker at videregående skole skal være et fylkeskommunalt/regionalt ansvar. Dette er det større sannsynlighet for at vi oppnår i en større region.

Avstand til beslutningstakerne

Ved sammenslåing er det en fare for at det blir lengre vei til makta for både regionens borgere og de ansatte. Dette må for de ansattes del oppveies med gode ordninger for representasjon i den nye regionen. Hvis man ikke lykkes i å beholde, og etter hvert, også rekruttere ansatte til sentraladministrasjonen med bakgrunn i østre Agder, risikerer man også å få en sentraladministrasjon med mindre nærhet til og kunnskap om tjenestene i øst. Dette bør man ta høyde for både i forhold til fremtidig rekruttering og i forhold til fremtidig organisering av sentraladministrasjonens arbeid.

Regionreformen bygger på en tro om at større enheter drifter bedre og billigere. I utredningen slås det fast at man over tid vil kunne spare penger på effektivisering av den fremtidige sentraladministrasjonen, dvs man vil ikke ha behov for det samme antall stillinger i en sammenslått sentraladministrasjon som i dagens to administrasjoner. Disse innsparte midlene kan gå til å utvikle ressursinnsatsen i regionens tjenestetilbud.

Vi i Utdanningsforbundet er opptatt av å styrke utdanningstilbudet til fylkets elever gjennom økte ressurser til våre videregående skoler, først og fremst gjennom å sørge for gode kompetansehevende tiltak for skolens lærere, øke lærertettheten og sørge for at elevene får tilgang til en moderne utstyrspark, spesielt innen yrkesfaglig opplæring. Vi er slik sett positiv til at det eksplisitt nevnes at administrative innsparinger bør brukes til å bedre tjenestetilbudet, men vi understreker at ressursene da må overføres fra administrativt til operativt arbeid. Å flytte ressurser fra byråkrati på sentralt nivå til byråkrati på virksomhetsnivå styrker ikke nødvendigvis utdanningstilbudet vi gir våre elever.

Så er det annen ting om man reelt sett vil klare å kutte i byråkratiet – tidligere kommunesammenslåinger rundt om i landet har vist at dette er lettere sagt enn gjort. Skal man lykkes kreves både en bevist bemanningsstyring og forståelse for at man må smøre seg med tålmodighet. Å innfri et innsparingspotensial gjennom bemanningsreduksjon krever tid hvis man samtidig ønsker å drive en god personalpolitikk, noe Aust-Agder fylkeskommune er kjent for å gjøre.

Hva er viktig for oss?

Uavhengig av sammenslåing er det viktigste for oss i Utdanningsforbundet at:

- alle elever får det timeantallet de har krav på etter loven.
- alle skoletimer gjennomføres med kvalifiserte lærere.
- ikke vikarer spares bort.
- alle elever får undervisning tilpasset sitt nivå og sine forutsetninger.
- alle våre videregående skoler har en relativt bred vifte av programfagstilbud.
- alle lærere, skolerådgivere, skoleledere og PPT får tilbud om relevant etter- og videreutdanning.
- alle ansattes lov- og tariffbaserte rettigheter ivaretas og at omstilling gjennomføres for å styrke, ikke svekke våre ansattes arbeidsforhold.
- lærerne får beholde sin faglige autonomi og metodefrihet.
- den relativt sentraliserte skolestrukturen vi har på Agder i dag ikke blir ytterligere sentralisert.
- en god skole er mer enn et sett faktorer som kan kvantifiseres. Karakterer, gjennomføring og økonomi kan lett telles, men skole er mer enn dette – fokus bør utvides.

Om videregående opplæring i Agder vil lykkes bedre eller dårligere innenfor en region Agder i forhold til foran nevnte momenter, er umulig å si noe om per i dag. Dette avhenger mer av hvilket skolepolitisk syn som vil dominere, både nasjonalt og regionalt, i årene etter 2020, og den administrative kulturen som får rå i den fremtidige regionen, enn selve sammenslåingen.

Fylkesstyret i Utdanningsforbundet Aust-Agder konkluderer ikke i spørsmålet om sammenslåing av Aust- og Vest-Agder.